

Gesprek met Ir. C. P. van Goor:

“Wensen van samenleving en mogelijkheden van het bos goed op elkaar afstemmen”

“Het is voor de bosbouw geen gemakkelijke tijd. De tijd is voorbij waarin de bosbouw vooral de functie had improductieve grond, productief te maken en de houtproductie te bevorderen. In het begin van de vijftiger jaren kreeg de bosbouw een meerzijdige functie. De samenleving heeft duidelijke wensen ten aanzien van het bos voor recreatie, natuur, landschap, die vervuld dienen te worden. Dit betekent dat sociologen, biologen, landschapsarchitecten en andere belanghebbenden zich met het bos zijn gaan bemoeien. Het is daarvoor voor de bosbouwer noodzakelijk geworden zich op de veelzijdige doelstelling van de bosbouw te heroriënteren. En dat was geen eenvoudige zaak. Een complexe en veelzijdige samenleving heeft een gecompliceerde behoefte aan bos en materiële en immateriële bosproducten. Het is van het grootste belang dat de wensen van de samenleving en de mogelijkheden die het Nederlandse bos als levensgemeenschap kan bieden, goed op elkaar worden afgestemd”.

Het zijn overpeinzingen van ir. C. P. van Goor, de bosbouwer, de onderzoeker, de publicist, de docent ...die nu, na zijn tijd als adjunct-directeur bij het Rijks-

“Onderzoek is nodig.”

instituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw De Dorschkamp, werkzaam is als adviseur van de directie van het Staatsbosbeheer, en ook bij de Landbouwhogeschool ten behoeve van de leerstof Beheersmaatregelen en Bosgebruiksplanning. Van Goor is ook de man, die als weinig anderen de historie van de Nederlandse bosbouw kent. Het is verleidelijk al zijn beschouwingen te volgen, echter er bestaat een uitgave “Bosbouwkundig onderzoek in Nederland”, geschreven door J. F. Woltersen, die gedetailleerd de historie van het bosbouwkundig onderzoek in ons land volgt. Het is een uitgave van De Dorschkamp. De tekst verscheen eerder (september 1972) in dit tijdschrift. Toch moeten we met Van Goor even terugkijken als we met hem in gesprek zijn.

Hij vreest dat de bosbouw in ons land als specifieke vorm van bodemgebruik voor het produceren van hout en het tegelijkertijd leveren van andere – immateriële – producten als natuur, een voor de recreatie aantrekkelijke omgeving en een esthetische aankleding van het landschap, zijn identiteit aan het verliezen is. Tekennend vindt hij dat zeer oude voor de bosbouw karakteristieke begrippen – houtvester en boswachter – volledig uit het bosbouwjargon verdwijnen. Hij vindt dat een aantasting van de identiteit van de bosbouw. En identiteitsverlies is gevaarlijk.

Als we met hem terugkeren naar de veelzijdigheid van onze samenleving, die zijn weerslag in het bos vindt, wijst hij op de druk vanuit de kringen van biologen en natuurbeschermers die terug willen naar het natuurlijke bos. Een probleem daarbij is dat wat onder natuur moet worden verstaan onduidelijk is en dat daarover in de kringen die deze wensen uiten, geen eenstemmigheid en duidelijkheid heerst. Het wordt dan bijzonder moeilijk om vast te stellen welk deel van het Nederlandse bos geschikt is om een meer natuurlijk bos te dragen. De behoefte aan recreatie is veel duidelijker te definiëren. Voor recreatie zijn afwisseling en variatie, alsook ontsluiting en voorzieningen belangrijk. De bosbouwer moet proberen om bij de bosgebruiksplanning deze wensen geïntegreerd te laten vervullen. We hebben per slot van rekening maar 20 m² bos per inwoner. Zo groot als een bescheiden kamer in een huis. Er moet bij dit alles niet worden vergeten dat de

samenleving als geheel grote behoefte heeft aan hout voor papier en bouw. Nog geen tien procent van de houtbehoefte kunnen we uit eigen bos dekken. Het is mondiaal gezien niet verantwoord als je geen gebruik maakt van je eigen bos. Over de gehele wereld is er tekort aan hout. "Er moet hout in eigen bos worden geproduceerd", zegt Van Goor met grote stelligheid. "Temeer daar dit voor de boseigenaar naast de subsidies van de overheid, de enige bron van inkomsten is". Vervolgens stelt hij aan de orde hoe gezorgd kan worden dat de wensen van de samenleving worden vervuld, zonder dat het bos onder de druk van deze behoeften bezwijkt. Hij acht onderzoek naar de typologie van het bos in ons land van het grootste belang. "Wil je het gebruik van het bos goed plannen, wil je weten waar de verschillende functies gelegd kunnen worden, dan is dat onderzoek nodig. Daar sluit op aan het onderzoek dat nodig is om beheersmaatregelen te ontwikkelen die van het huidige bos naar het gewenste bos voeren". Het is aanvullend onderzoek op de Meerjarenplanning Bosbouw van het Staatsbosbeheer, waarin het bosgebruik tot het jaar 2000 is uitgestippeld. Uit het plan komen vele vragen naar voren die via onderzoek moeten worden beantwoord.

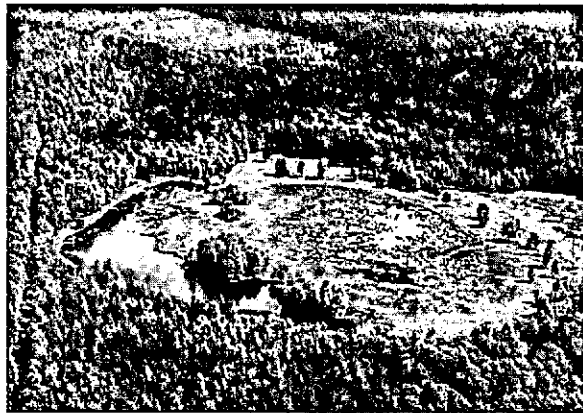
Politiek

Voor Van Goor is het duidelijk dat wetenschap, praktijk en beleid hun krachten sterker zullen moeten bundelen. Die behoefte aan bundeling is bijzonder groot, eveneens als gevolg van de gecompliceerde maatschappij.

De bosbouw staat in de politieke belangstelling. De lange termijn van de bosbouw past niet zo erg in de korte termijn van de politiek, al is het eerdergenoemde Meerjarenplan Bosbouw een doelmatige stap om beide termijnen meer met elkaar in verband te brengen. Het is echter dringend noodzakelijk dat vanuit beleid,

Gemengd, ongelijkjarig naaldboutbos op de Veluwe.

Een multifunctioneel bosgebied: Drentse heidebeblossing.

praktijk en onderzoek eensluidende en wetenschappelijk juiste informatie wordt verstrekt, zodat politieke besluitvorming niet gestoord wordt door verschillen in opvattingen binnen de bosbouw in zijn veelzijdige benadering.

Dan is er nog een reden om tot deze sterke bundeling te komen, gelegen in de milieuvuiling. Veel maatregelen die nu worden getroffen of die men beoogt te zullen gaan nemen, behoren tot de korte termijn-oplossingen. Er wordt onvoldoende rekening gehouden met de jaren rond 2030 wanneer de nieuwe generatie er is. Van Goor wijst op de "verzuring", de verhoging van het CO₂ gehalte (koolzuur) in de atmosfeer en de langzame stijging van de temperatuur. Wat de consequenties zijn op langere termijn moet duidelijk worden. "In de Verenigde Staten zijn scenario's gemaakt, die aangeven dat er binnen de komende 100 jaar aanzienlijke veranderingen in onze boscossystemen zullen optreden. In Nederland echter, wordt aan deze lange termijn-planning weinig aandacht besteed, terwijl dat voor de bosgebruiksplanning zeer essentieel is".

Bio-industrie

Van Goor wijst op de problematiek van de bio-industrie die grote hoeveelheden stikstof in het milieu brengt. Hij vindt deze activiteit van niet grond gebonden landbouw ecologisch inefficiënt. De produktiemiddelen als veevoer worden van buiten ons land ingevoerd, we produceren vlees en dit produkt exporteren wij. Het afval blijft hier. Dit leidt tot schade in bossen en verontreiniging van grond- en dus drinkwater. We zullen daarom een duidelijk beeld moeten vormen van de situatie zoals we die over vijftig jaar willen hebben. Willen we dan nog bio-industrieën of niet en vanuit die lange termijn-situatie moet je nu je maatregelen ontwikkelen. Er zijn twee duidelijke lijnen in de actuele bosbouwproblematiek aan te geven: "Hoe pakken we de milieuproble-

matiek aan en hoe richten we ons op de bosgebruiksplanning, zodat bos optimaal voldoet aan de maatschappelijke wensen”?

De Dorschkamp

In het (bosbouwkundig) leven van Van Goor heeft het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw De Dorschkamp, (vroeger Bosbouwproefstation) een grote rol gespeeld. De statuten gaven aan: “Het Bosbouwproefstation heeft tot taak het verrichten en bevorderen van bosbouw- en houtteeltkundig onderzoek”. Het houdt in dat ieder project dat wordt aangepakt tot doel heeft dienstbaar te zijn aan de bosbouw in Nederland. Tal van onderzoeken zijn hier gepleegd. Deze waren aanvankelijk gericht op het bos en later ook op de landschapsbouw. Van Goor: “De Dorschkamp heeft een enorme impact gehad op de praktijk van de bosbouw in Nederland, vooral ten aanzien van het verbeteren van de genetische eigenschappen van bossen”. Naast populier en wilg hebben ook de naaldboomsoorten veel aandacht gehad. Hij noemt daarbij de zogenaamde zaadgaarden waar zaad wordt geproduceerd van bekende ouders van hoge genetische kwaliteit, met een grote resistentie tegen ziekten.

Maar ook de groeiplaats, in het bijzonder de bodem en de bodemvruchtbaarheid, beheers- en arbeidsmethoden, rationalisatie en mechanisatie, groei en opbrengst van de belangrijkste boomsoorten, kwekerijen en bosplantsoen, het economisch onderzoek in samenwerking met het Landbouw-Economisch Instituut en later stedelijk groen hebben een vooraanstaande plaats in het bosbouwkundig onderzoek ingenomen. De opsomming is verre van uitputtend.

De verkregen en geproduceerde kennis wordt nu in de praktijk geïntroduceerd. Het moet Van Goor echter van het hart dat hieraan nog wel wat mankeert. Veel van de in publikaties en rapporten neergelegde kennis wordt onvoldoende gebruikt. Hoewel de contacten tussen onderzoekers en praktijkmensen goed is – vroeger beter dan nu – vindt hij het zeer noodzakelijk dat aan de effectiviteit van de doorstroming van onderzoekresultaten moet worden gewerkt. De voorlichting in de landbouw kan voor de bosbouw daarbij als voorbeeld dienen.

Nogmaals, het is maar een greep uit een grote hoeveelheid onderzoek dat op De Dorschkamp is uitgevoerd. Van Goor hierover: “De Dorschkamp is wat het bosbouwkundig onderzoek betreft, de spil waar alles om draait”. Vooral wat betreft het toegepaste onderzoek. Op de Landbouwhogeschool is het bosbouwkun-

Natuurlijk bos van Eucalyptus.

Industriebos van Pinus radiata.

dig onderzoek vooral fundamenteel gericht. Bij het Staatsbosbeheer wordt meer inventariserend onderzoek gedaan. Hierbij kan worden gedacht aan het omvangrijke vitaliteitsonderzoek in verband met de milieuverontreiniging. De Landbouwhogeschool heeft bovendien een grote betekenis voor de tropische bosbouw. Van de meer dan honderd jaar dat het bosbouwonderwijs aldaar bestaat is een zeer groot deel gewijd geweest en is het nog aan de tropische bosbouw. Er is daar veel kennis over. Men behoeft hierbij alleen maar te denken aan het boekwerk "Indonesian Forestry Abstracts", waarin niet minder dan 6800 Nederlandse, thans in het Engels vertaalde publikaties over de bosbouw aldaar, zijn samengebracht.

In de geschiedenis van de Nederlandse bosbouw past het andere belangrijke instellingen te noemen die van grote invloed zijn (en zijn geweest) op het bosbouwkundig onderzoek: de Heidemaatschappij, de Stichting Bos en Hout, het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, de Plantenziektenkundige Dienst en verder de diverse instituten en commissies, die alle de verbetering van het Nederlandse bos tot doel hebben of hebben gehad.

Last but not least: de Koninklijke Nederlandse Bosbouwvereniging. Hierover heeft Van Goor een uitgesproken mening: "De leden zijn afkomstig uit alle geledingen van de bosbouw in zijn huidige veelzijdige betekenis. Ook vanuit deze vereniging is het onderzoek sterk gestimuleerd en is er vooral naar gestreefd resultaten van het onderzoek in de praktijk te introduceren. De vereniging heeft in de toepassing van de combina-

tie onderzoek en praktijk in de vorm van de Studiekring een grote rol gespeeld. De effectiviteit hiervan is door het Bosbouw tijdschrift aanzienlijk versterkt. Het tijdschrift is uitermate belangrijk. Het draagt kennis uit en is een afspiegeling van de meningen, die er onder de leden van de vereniging leven. Vooral nu de doelstellingen van de bosbouw zijn verbreed en de problemen voor het onderzoek complexer zijn is het tijdschrift een doelmatig middel om de behoeften vanuit de samenleving weer te geven. En zo is dit tijdschrift een belangrijke bron van informatie voor de programmering van het bosbouwkundig onderzoek.

In dit kader wijst Van Goor op de jaarlijkse studiekongresdag, die hij als "uitermate belangrijk" omschrijft. De resultaten van die dag worden in dit blad gepubliceerd. Hij vindt echter dat de vereniging veel meer naar buiten zou moeten treden. Maar hij weet ook dat er aan de public relations wordt gewerkt.

De Nederlandse bosbouwer heeft internationaal gezien, een goede naam en Van Goor hoopt dat dat zo zal blijven. In dit verband is het merkwaardig dat het belangrijkste werk van deze bosbouwer pur sang in het buitenland, in ons land onopgemerkt is gebleven. In de tijd, waarin hij in de vorm van regelmatige consultaties voor de opbouw en uitbreiding van de industriële bosbouw in Brazilië werkte, is dit land overgegaan tot aanplant van bos op grote schaal. In deze periode van korte missies van 1963 tot 1979 werd er in het land waarvan men denkt dat het alleen maar regenwoud sloopt, meer dan twee miljoen hectare bos geplant. En werd het van een papier importerend een papier exporterend land.